

РОЗДІЛ 1

ПРІОРИТЕТИ УПРАВЛІННЯ РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ

УДК 336.14:352

Захарченко В.І.,

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри економіки та управління

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН ТА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ З ФЕДЕРАЛЬНИМ УСТРОЄМ

Важливим моментом, що проводяться в даний час в Україні соціально-економічних реформ, залишаються питання реформування податкової системи і зростання фінансово економічної самостійності її регіонів. У цьому контексті не зайвим буде аналіз досвіду окремих розвинутих країн і сусідів.

Аспекти проблеми міжбюджетних відносин та податкової політики досліджувалась у працях В. Введенського, та О. Горохова [4], В. Водоп'янової та Т. Терентійової [5], В. Клісторіна [7], Р. Абдулатипова [10], В. Хрістенко [12] та ін.

Метою даної статті є визначення особливостей міжбюджетних відносин та податкової політики у державах з федеративним типом устрою.

Податки являються необхідною ланкою економічних відносин в суспільства з моменту виникнення держави. Розвиток і зміна форм державного устрою (федерація, унітарна) завжди супроводжується перетворенням податкової системи. В сучасному цивілізованому суспільстві податки є основною формою доходів держави. Крім цієї виключно фінансової функції податковий механізм використовується для економічного впливу держави на суспільне виробництво, його динаміку, структуру, на стан науково-технічного прогресу. За заявою Президента України (червень 2014 р.) перехід до федеративного устрою в Україні не є сьогодні актуальним питанням. Тим не менш цікавим видається досвід міжбюджетних відносин в країнах з федеральним устроєм, більшість з яких відноситься до країн з розвинутою економікою.

І. Федеральні органи влади Сполучених Штатів Америки при існуючій податковій системі не втручаються в питання податкової політики штатів, які володіють майже повною свободою у цій сфері.

Конституція США та федеральні закони практично не встановлюють обмежень на податки, якими органи влади штату вважають за потрібне обкласти у межах своїх повноважень певні види економічної діяльності. Вони мають право самі вирішувати: які податки необхідно вводити, яку ставку оподаткування встановлювати і до якої податкової бази ту чи іншу ставку застосовувати.

Обмеженням в даній системі є відсутність у штатів права грошової емісії та встановлення імпорتنих і експортних мит. Ці сфери бюджетної діяльності знаходяться в компетенції федеральних органів влади. Крім того, в 1997 р. федеральний уряд, як виняток, встановив мораторій на податки штатів на торгівлю з використанням електронних засобів.

В окремих випадках штати самі приймають рішення щодо обмеження можливостей для збільшення податкових доходів і закріплюють ці рішення у своїх конституціях. Проте встановлення таких обмежень здійснюється виключно самостійно.

У відповідності з федеральним бюджетом США на 2001 р., основними джерелами його доходів є: податок на доходи фізичних осіб – 48,2 % всіх доходів федерального бюджету; внески до фондів соціального страхування та в пенсійні фонди – 33,8%; податок на доходи корпорацій – 9,6% і акцизи – 3,5% відповідно.

За звітними даними за 1996 р., основними джерелами доходів бюджетів штатів були: платежі до фондів соціального страхування та пенсійні фонди – 25,4% від власних доходів бюджетів штатів; податки з продажів – 18,7%; податки на доходи фізичних осіб – 17,9%; акцизи – 9 % і доходи від податків за використання власності – 9%.

Відповідно у формуванні доходів місцевих бюджетів найважливішими джерелами фінансових коштів були: податки на майно – 37,4% від власних доходів місцевих бюджетів 1996 р.; доходи від податків на використання власності – 21,6%; податки з продажів – 5,6% та інші доходи – 19,4%.

Важливе місце у зборі податків і в спостереженні за правильністю їх справляння у багатьох штатах належить скарбнику штату. У 42 штатах він обирається. Скарбник має право визначати, в якому банку доцільніше зберігати бюджетні кошти штату.

II. Податкова система Федеративної Республіки Німеччини більш чітко регламентована Конституцією країни. Всю сукупність податків можна розділити на дві групи:

1. Власні податки – податки, закріплені за певним рівнем бюджету і надходять у повному обсязі (федеральні податки, податки земель і місцеві податки).

2. Загальні податки – податки, що розподіляються на частковій основі між рівнями бюджетної системи. Питома вага податків цієї групи становить близько 70% податкових доходів консолідованого бюджету країни.

Відповідно до статті 106 Конституції Німеччини визначена наступна система податків:

загальні податки – прибутковий податок (включаючи податок на зарплату); податок на доходи корпорацій; податки і збори (ПДВ, податок на імпорт);

федеральні податки – митні збори; акцизи на нафту, тютюн, кава, алкогольну продукцію (виключаючи пиво); дорожній податок; податок на операції з цінними паперами, страхові виплати; платежі на вирівнювання добробуту менш забезпечених земель; платежі в ЄС;

податки земель – податок на майно; податок на успадкування; податок на власників транспортних засобів; акциз на пиво; податок на ігровий бізнес;

місцеві податки – податок на нерухомість; місцеві акцизи; податок на торгівлю; місцеві збори (з полювання, риболовлі та ін.).

Федеральний уряд має виняткове законодавчим правом введення податків і визначення оподаткованих баз, а також ставок щодо мит і податків з монополій. По всіх федеральних і загальних податків федеральний уряд і уряди земель приймають спільні рішення. У законодавчому процесі участь земель здійснюється через федеральні збори, в яке адміністрація суб'єкта федерації призначає своїх представників пропорційно чисельності населення землі.

Уряд земель володіє законодавчими повноваженнями щодо своїх власних податків і акцизів, що зараховуються до місцевих бюджетів, за умови, що ці акцизи не збігаються з федеральними.

Таким чином, основна частина податків у Німеччині встановлюється в рамках так званого конкуруючого федерального законодавства. Воно обумовлює умови, за яких будь-які податки, що вводяться центром, вимагають схвалення бундесрату, якщо доходи по цих податках повністю або частково припадають на землі або громади.

Специфіка розвитку податкової системи Німеччини відображається в реалізації механізму вертикального і горизонтального фінансового вирівнювання між землями. Важливою стороною вертикального вирівнювання є розмежування податків тільки по одному рівню влади і розподіл інших в певних пропорціях між кількома рівнями влади, що реалізує основну задачу бюджетного федералізму – відповідність розмежування компетенцій та джерел доходів між федеральним центром, землями і громадами.

Аналіз практики розподілу податків між рівнями бюджетної системи показує, що:

- федеральний центр повністю отримує податки на бензин, тютюн, каву, страхування, а також мито;

- до бюджетів земель надходять податки на майно, спадщину, автомобілі, лотереї та пиво, а до бюджетів муніципалітетів – податки на землю, місцеві («малі») податки на споживання і велика частина промислового податку;

- основна частина надходжень з податків (більше 70%) є спільною з отримання. Так, податок на корпорації ділиться навпіл між федеральним центром і землями, прибутковий податок розподіляється в пропорціях: по 42,5% – до бюджетів федерації і земель і 15% – до бюджетів громад;

- розподіл податку з обороту здійснюється між бюджетами федерації і в пропорціях, які переглядаються щороку і закріплюються в спеціальному законі. В останні роки частка федерації становила 51-54%, земель – 49-46% [14].

В цілому до бюджету федерації надходить приблизно 45% всіх податкових доходів, до бюджетів земель – близько 37% і в бюджети громад – 13%. Близько 5% податкових зборів перераховується до бюджету ЄС.

III. Податкова система Канади, діюча в країні, регламентує встановлення податків на всіх бюджетних рівнях: федеральному, провінційному, територіальному та місцевому. У країні немає регулюючих податків. Список податків, встановлених в бюджетах кожного рівня, є відкритим.

До повноважень федерального рівня належать податки, що забезпечують основні надходження до консолідованого бюджету Канади. Це, насамперед, прибутковий податок з фізичних осіб, податок на доходи корпорацій, податок на товари та послуги (аналог ПДВ), акцизи, імпортні мита, відрахування на соціальне страхування. Доходи майже по всіх податках федерального рівня надходять у федеральний бюджет, бюджети провінцій і територій відповідно до законодавчо встановленим пропорціям. Імпортні мита, ряд акцизів і податки на нерезидентів стягуються тільки федеральним урядом і надходять тільки у федеральний бюджет.

Органи влади провінцій і територій можуть встановлювати додатково до ставок, що вводиться федеральним урядом, свої податкові ставки і податкові пільги з прибуткового податку і податку на доходи корпорацій. Крім того, уряди провінцій мають право встановлювати свої власні податки на використання природних ресурсів, алкогольну продукцію, податок з продажів і на доходи грального бізнесу, податки на нерухомість і майно, спеціальні ліцензійні збори і ряд інших.

Основні доходи федерального бюджету Канади забезпечуються за рахунок надходжень з прибуткового податку з фізичних осіб, податку на доходи корпорацій та податку на товари і послуги. Надходження по цих податках складають 47, 14 і 13% всіх доходів федерального бюджету відповідно.

У загальній сумі доходів бюджетів провінцій і територій надходження з прибуткового податку з фізичних осіб становлять 30%, по податку з продажів – 16 %. Значну частину доходів до бюджетів цього рівня формують неподаткові надходження за рахунок доходів від інвестицій, природних ресурсів, реалізації товарів і послуг. На їх частку припадає близько 20% загальних доходів.

Близько 70% доходів місцевих бюджетів забезпечується за рахунок податку на нерухомість.

IV. Податкова система Федеративної Республіки Австрії визначає такі основні джерела бюджетів усіх рівнів:

- податки на доходи фізичних осіб, що нараховуються за прогресивною шкалою оподаткування зі ставками 10, 22, 32, 42 і 50%;
- податок на додану вартість за основною ставкою 20% і пільговою -10%;
- податок на доходи корпорацій – 34%;
- податок на нерухомість – 0,4%;
- акцизи на нафту і тютюн.

Повноваження щодо визначення переліку податків і встановленню процентних ставок їх справляння є прерогативою федеральних органів влади. Практично всі федеральні податки є розподільними на пайовій основі. Це виключає можливість впливу регіональних органів влади на порядок їх встановлення та сплати.

Розподіл податкових доходів між федеральним бюджетом і бюджетами земель здійснюється відповідно до пропорцій, що встановлюються в процесі переговорів органів влади федерації та земель і закріпленими на п'ять років федеральним законом бюджетного вирівнювання. Однак ці пропорції в окремих випадках можуть бути змінені федерацією і в односторонньому порядку. У той же час землі і муніципалітети можуть вводити свої власні податки, але їх роль у формуванні загальних доходів регіональних бюджетів незначна.

Основними складовими доходів федерального бюджету є ПДВ (48% загальних доходів), і податки на доходи і майно (40%), з них податок на зарплату – 31,6% загальних доходів.

Близько 93% загальних доходів бюджетів земель забезпечується за рахунок федеральних податків, у тому числі близько 45% – за рахунок розподільчих на частковій основі. Власні податки становлять близько 2%. Основними складовими надходжень з федерального бюджету на пайовій основі є ПДВ (41,8%) та податок на зарплату (33%).

V. Податкова система Австралії відповідно до Конституції країни надає виключне право федерації по акцизах і податках з обороту товарів та послуг. Федеральний уряд має ексклюзивне право встановлювати ставки мит і акцизи на товари. Крім того, відповідно до рішення Верховного суду саме уряду країни належить прерогатива встановлювати податки на виробництво і розподіл товарів. У той же час уряду штатів надано право самостійно визначати список власних і місцевих податків.

У 2000/2001 фінансовому році введена в дію нова податкова система країни. У ній був усунутий основний недолік, властивий старій системі, – різне оподаткування різних видів бізнесу, що дозволяло підприємцям оптимізувати свої податкові платежі на шкоду державним інтересам. Основним нововведенням стало введення нового податку з продажів за єдиною ставкою 10%. Цим податком, на відміну від діючого раніше податку на оптові продажі товарів, обкладаються не тільки товари, але й послуги. Надходження від нового податку передаються до бюджетів штатів.

Основні надходження до бюджету федерації забезпечуються за рахунок прибуткового податку і податку на прибуток компаній. На їх частку припадає 47 і 19% відповідно. Надходження від власних податків до бюджету штатів в основному забезпечуються за рахунок податків на фонд заробітної плати, гербового мита, податків на ігровий бізнес, податку на землю, податку на власників автотранспортних засобів. Питома вага власних доходів у загальних доходах бюджетів окремих штатів значно коливається залежно від рівня їх економічного розвитку і складає, наприклад, 28% для штату Тасманія і 67% – для Південної Австралії.

VI. Особливістю податкової системи Індії є те, що загальний список податків, що стягуються на федеральному, штатному і муніципальному бюджетному рівнях, встановлюється федеральним законодавством. Конкретний список діючих федеральних податків, ставки по них і методика розподілу часток регулюючих податків між федерацією і штатами визначає Федеральна фінансова комісія, що призначається президентом. Рішення федеральної комісії приймаються строком на п'ять років.

На рівні штатів визначенням конкретного списку регіональних податків, ставок по них і методики розподілу часток між бюджетами штатів і муніципалітетів займаються фінансові комісії, які призначаються урядом штатів.

VII. Міжбюджетні відносини в Російській федерації (РФ). Формування доходів консолідованого бюджету, в тому числі федерального бюджету і бюджетів суб'єктів РФ, відбувається за рахунок податкових і неподаткових доходів. У табл. 1 наведена динаміка структури доходів консолідованого бюджету РФ.

Таблиця 1

Структура доходів консолідованого бюджету Російської Федерації, %

Показники	1998	1999	2000	2003
Доходи – всього	100	100	100	100
в тому числі:				
податкові доходи, із них:	82,2	83,0	81,4	90,2
податок на прибуток (доход) підприємств і ор- прибутковий податок з фізичних осіб	14,5	18,2	19,0	14,1
податок на додаткову вартість	10,4	9,7	8,3	12,2
акцизи	24,8	23,7	21,8	23,6
податок на сукупний дохід	10,5	9,0	7,9	9,3
податок на майно	0,2	0,8	0,7	0,8
платежі за користування природними ресур- неподаткові доходи, із них:	6,9	4,4	3,1	3,7
від використання майна, що перебуває у дер- жавній та муніципальній власності, або від дія- льності державних і муніципальних організацій	3,3	3,7	3,7	10,6
	9,7	7,0	6,5	8,9
	2,0	2,0	3,4	5,8

Джерело: [16, с. 25]

Загальною тенденцією у формуванні доходів консолідованого бюджету було збереження і збільшення податкових і неподаткових надходжень. Основними джерелами доходу є податок на додану вартість (22-24% від податкових надходжень), податок на прибуток (14-19%),

У середньо- та довгостроковій перспективі, за експертною оцінкою, збережеться співвідношення податкових і неподаткових доходів у загальній сумі доходів консолідованого бюджету. Проте всередині податкових доходів збільшиться частка податку на прибуток підприємств і організацій, платежів за користування природними ресурсами, акцизів і зменшиться частка податку на додану вартість.

Узагальнення статистичних даних по структурі і динаміці витрат за рівнями бюджетної системи РФ показує, що в середньому в 2000-х рр. на частку федерального бюджету доводилося 53,9% загальних витрат консолідованого бюджету, в тому числі 100% витрат з національної оборони та міжнародної діяльності; 82,6% витрат на попередження та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та стихійних лих; 94% витрат на фундаментальні дослідження та сприяння науково-технічному прогресу. Слід зазначити, що частка витрат федерального бюджету на модернізацію, технічне переозброєння і нове будівництво об'єктів промисловості, енергетики та будівництва становить менше 40%, на здійснення заходів щодо охорони зовнішнього середовища і природних ресурсів – понад 50%. Оцінка тенденцій в змінах джерел бюджетних доходів у 2000-х роках показує що у федеральному бюджеті підвищилася частка податку на прибуток (дохід) підприємств і організацій, знизилася частка податку на додану вартість і акцизи. У бюджетах суб'єктів РФ спостерігалася тенденція до збільшення частки надходжень доходів цільових бюджетних фондів, скорочення частки податку на прибуток підприємств і організацій (з 19,8% до 22,7% відповідно), зростання частки прибуткового податку з фізичних осіб. У перспективі очікуються суттєві зміни в структурі податкових доходів консолідованого бюджету РФ за рівнями бюджетної системи, пов'я-

зані зі змінами повноважень, функцій і зобов'язань органів влади державного управління та місцевого самоврядування. За експертною оцінкою, в середньо- і довгостроковій перспективі очікувалися наступні співвідношення в розподілі доходів (табл. 2).

Таблиця 2

Показники консолідованого бюджету РФ

Показники	2004	2010	2015
Доходи консолідованого бюджету, в %	100	100	100
в тому числі:			
федеральний бюджет	59,7	56-54	52-50
бюджети суб'єктів Російської Федерації, із них:	40,3	44-46	48-50
місцеві бюджети	12,5	18-20	21-23

Джерело: [16]

Збільшення питомої ваги місцевих бюджетів у бюджетах суб'єктів РФ визначається зростанням навантаження на даний бюджет у зв'язку з проходять процесом передачі у відання місцевих органів влади об'єктів соціальної сфери, покладання на них зобов'язань за різним соціальним виплатам населенню.

Частка витрат федерального бюджету в загальних витратах консолідованого бюджету склала 59,5%, у витратах на державне управління та місцеве самоврядування – 36,4%, національну оборону і міжнародну діяльність – 100%, в правоохоронну діяльність – 81% і т.д.

Оптимізація розподілу бюджетних видатків між федеральним бюджетом і бюджетами суб'єктів РФ в значній мірі залежить від закріплення функцій управління в країні та регіонах. В даний час відбувається процес передачі багатьох функцій і обов'язків регіональним органам влади і, особливо органам місцевого самоврядування.

Зміни в розподілі функцій управління вимагають відповідного відображення в бюджетній системі. У перспективі очікується збільшення частки бюджетів суб'єктів РФ у витратах консолідованого бюджету на державне управління і самоврядування, транспорт, дорожнє господарство, зв'язок та інформатику. Слід особливо відзначити необхідність збільшення частки федерального бюджету у видатках консолідованого бюджету на промисловість, енергетику і будівництво з метою здійснення великомасштабної програми модернізації науково-виробничого потенціалу прискореного розвитку нових високотехнологічних виробництв.

Більшій актуальності у вдосконаленні міжбюджетних відносин має підвищення федерального бюджету і бюджетів суб'єктів РФ у реалізації цільової програми зі скорочення розходжень в соціально-економічному розвитку регіонів Росії.

Фінансові ресурси більшості суб'єктів РФ недостатні для виконання в даний час покладених на них зобов'язань щодо соціального захисту населення. Пропор-

ції розподілу доходних джерел не в повній мірі відповідають реальним інтересам економічного розвитку суб'єктів Федерації і країни в цілому.

Малоефективна політика держави щодо економічного розвитку регіонів проявляється в багаторазовому розриві між регіонами за рівнем бюджетної забезпеченості населення. Збільшується диференціація регіонів за рівнем бюджетної забезпеченості на душу населення.

Скорочення відмінностей у рівні соціально-економічного розвитку регіонів РФ в довгостроковій перспективі може бути реалізовано за наступних умов:

- концентрації фінансових ресурсів федерального бюджету, бюджетів суб'єктів РФ, позабюджетних фондів, у тому числі кредитних ресурсів, для значного зростання валового регіонального продукту в регіонах Росії за рахунок прискореного розвитку галузей спеціалізації, впровадження досягнень науково-технічного прогресу і вдосконалення організації виробництва;

- створення сприятливого середовища для розвитку підприємницької діяльності, залучення інвестицій;

- формування фондів державної підтримки регіонам, соціально-економічні показники яких нижче середньоросійських.

У вдосконаленні міжбюджетних відносин важливе значення мають:

- оптимізація розподілу бюджетних видатків між рівнями бюджетної системи Російської Федерації;

- істотне скорочення відмінностей в соціальному розвитку регіонів Росії за рахунок підвищення бюджетної забезпеченості населення;

- зміни в порядку надання з федерального бюджету фінансової допомоги регіональним бюджетам.

Податки є невід'ємною частиною будь-якої економіки незалежно від політичного ладу країни. Вони відіграють вирішальну роль в процесі перерозподілу ВВП. Податкова система кожної держави має свої особливості, зумовлені характером її розвитку, станом економіки, громадської психології. Однак у кожному разі вона має базуватися на такій організаційній основі, яка дозволила б їй функціонувати з найменшими витратами як для країни в цілому, так і для конкурентного суб'єкта оподаткування.

Вирішуючи питання про перенесення практики оподаткування розвинених країн в Україні, слід враховувати, що для західних економічних систем характерні більш стабільні ціни і стабільний рівень зайнятості тому багато складових цих податкових систем в умовах нашої країни працюватимуть зовсім інакше. Для державних структур західних країн характерна складна законодавча система і правила звітності, які сильно відрізняються від країн з перехідною економікою. Тому рішення про прийняття тієї чи іншої західної системи оподаткування на практиці неминуче натрапить на неминучі труднощі її впровадження.

Література

1. Бюджетный кодекс України // Урядовий кур'єр, 2010. – № 151.
2. Балахонова О.В. Регіон: аналіз і управління процесом розвитку : монографія / Під ред. В.І. Захарченко. - Вінниця: Вінницька газета, 2011.- 400 с.

3. Бюджетная система России : Учеб. пособ. для вузов / Под ред. Г.Б. Поляка. – М. : ЮНТИТИ-ДАНА, 2002. – 540 с.
4. Введенский В.Г. Россия: испытание федерализмом. Теория и практика отечественного и зарубежного опыта / В.Г. Введенский, А.Ю. Горохов. – М. : Серебряные нити, 2002. – 128с.
5. Водопьянова В.А. Налоговые системы зарубежных стран : Учебное пособие / В.А. Водопьянова, Т.В. Терентьева. –М. : ИНФРА, 2005. – 290 с.
6. Запоточний І.В. Державне регулювання регіональної економіки / І.В. Запоточний, В.І. Захарченко. – Харків : Одиссей, 2003. – 592 с.
7. Клисторин В.И. Экономическое основание бюджетного федерализма / В.И. Клисторин // Регион: экономика социология. – 2001. – № 4. – С.18-34.
8. Лыков Л.Н. Экономические проблемы становления российского федерализма / Под ред. С.Д. Валентя; ИЭ РАН. – М.: Наука, 1999. – С.51-83.
9. Маслов Б.Г. Налоговые системы зарубежных стран : Учеб. пособ. / Б.Г. Маслов, Л.В. Попова, И.А. Дрожжина. – М.: София, 2008. – 425 с.
10. Основы национальных и федеративных отношений : Учеб. пособ. / Под общ. ред. Р.Г. Абдулатипова. – М.:РАГС, 2001. – 352 с.
11. Федеральный бюджет и регионы : структура финансовых потоков / Институт “Восток-Запад”. – М.: МАКС-Пресс, 2001. – 311 с.
12. Христенко В.Б. Межбюджетное отношение и управление региональными финансами: опыт, проблемы перспективы / В.Б. Христенко. – М. : Дело, 2002. – 608 с.
13. Шумейко В.Д. Реформы и федерализм (социально-экономические очерки) / В.Д. Шумейко. – М. : Славянский диалог, 1995. – 207с.
14. Das Haushaltssystem der bundersrepublik Deutschland- Bonn. – 1997. – P.105-106.
15. European regional uncentives. 1977- 1988 (Juill D., Bachtler J.,Wishlade F.) London : European Policies Research Center, university of Strathclyde, 1998.
16. Фінанси Росії. Статистичний щорічник. / Держкомстат Росії. – М. : 2004. – 200 с.

Анотація

Захарченко В.І. Удосконалення міжбюджетних відносин та податкової політики в країнах з федеральним устроєм. – Стаття.

Представлено аналіз міжбюджетних відносин податкової політики в окремих розвинених країнах. Узагальнено досвід з формування податкової системи таких країн як США, Німеччина, Канада, Австрія, Австралія, Індія, Росія. Зроблено рекомендації з удосконалення міжбюджетних відносин в умовах федерального устрою.

Ключові слова: бюджет, податок, політика, федерація, ресурс, розвиток, регіон.

Аннотация

Захарченко В.И. Совершенствования межбюджетных отношений и налоговой политики в странах с федеральным устройством. – Статья.

Представлен анализ межбюджетных отношений и налоговой политики в отдельных развитых странах. Обобщен опыт по формированию налоговой системы в таких странах как США, Германия, Канада, Австрия, Австралия, Индия, Россия. Сделаны рекомендации по усовершенствованию межбюджетных отношений в условиях федерального устройства

Ключевые слова: бюджет, налог, политика, федерация, ресурс, развитие, регион.

Annotation

Zakharchenko V. Improvement of inter-budgetary relations and fiscal policy in countries with a federal structure. – Article.

The article is dedicated to the analysis of between budget relation and tax policy of some developed countries. The article sums up the experience of tax system formation in such developed countries as the USA, Canada, German Federative Republic ,Australia ,India, Russian Federation. The author gives some recommendations concerning improvement of between budget relations in conditions of federal state's system.

Keywords: budget, tax, politics, federation, recourse, development, region.